
การศึกษาความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาต่อ

ของครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

A study about requirements to seminar and higher study of teachers,
administators and educational personel officers

ผศ.บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์*

อ.สุมาลี วิทยรัตน์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาต่อ ในเขตจังหวัดตาก กำแพงเพชร และสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ในเขตจังหวัดตาก กำแพงเพชร และสุโขทัย ปีการศึกษา 2547 โดยการตอบแบบสอบถามกลับคืนมาและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 508 ฉบับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการหาค่าคะแนนของอันดับที่ 1-3

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการในการฝึกอบรมและศึกษาต่อ

บุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่เห็นความจำเป็นในการฝึกอบรมและศึกษาร้อยละ 98.43 และ ร้อยละ 85.9 ตามลำดับ โดยมีความต้องการวิทยากรจากมหาวิทยาลัย ร้อยละ 30.5 สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาควรใช้วันเสาร์และวันอาทิตย์ ทั้งการฝึกอบรม ศึกษาต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต และปริญญาโท ร้อยละ 32.8, ร้อยละ 36.1 และร้อยละ 39.6 ตามลำดับ

2. หลักสูตรในการฝึกอบรม

บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น เรียง 3 อันดับ ความสำคัญจากมากที่สุด คือ อันดับที่ 1 หลักสูตรเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{x} = 4.35$) อันดับที่ 2 หลักสูตรเทคนิคการเขียนแผนการสอน ($\bar{x} = 4.31$) และอันดับที่ 3 หลักสูตรการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.14$)

*อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

3. หลักสูตรในการศึกษาต่อ

3.1 บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท เรียง 3 อันดับ

ความสำคัญ คือ อันดับที่ 1 สาขาหลักสูตรและการสอน ($\bar{x} = 3.88$) อันดับที่ 2 สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา ($\bar{x} = 3.59$) และอันดับที่ 3 สาขาการบริหารการศึกษา ($\bar{x} = 3.56$)

3.2 บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตร

บัณฑิต (1 ปี) เรียง 3 อันดับความสำคัญ คือ อันดับที่ 1 หลักสูตรคอมพิวเตอร์ ($\bar{x} = 4.11$) อันดับที่ 2 หลักสูตรวิชาชีพครู ($\bar{x} = 3.90$) และอันดับที่ 3 หลักสูตรจิตวิทยาและการแนะแนว ($\bar{x} = 3.66$)

4. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

บุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นด้านการฝึกอบรมและศึกษาต่อในแบบสอบถามปลายเปิด ดังนี้

4.1 ความต้องการในการฝึกอบรมในหลักสูตรอื่น ๆ

อันดับที่ 1 คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 17.24

อันดับที่ 2 การผลิตนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 11.49 การประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 11.49

4.2 ความต้องการในการศึกษาต่อในหลักสูตรอื่น ๆ

4.2.1 ระดับปริญญาโท

อันดับที่ 1 การบริหาร ร้อยละ 11.39

อันดับที่ 2 เทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 8.86

คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 8.86

ภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 8.86

4.2.2 ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (1 ปี)

อันดับที่ 1 คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 15.69

อันดับที่ 2 วิชาชีพครู ร้อยละ 13.72

อันดับที่ 3 ภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 9.80

บริหาร ร้อยละ 9.80

เทคโนโลยี ร้อยละ 9.80

Abstract

The purposes of this study were to study about requirements to seminar and higher study for educational personnel officers in Tak province, Kamphaengphet Province and Sukhothai Province in a academic year 2004. The research using the questionnaires asking about the state and requirements to seminar and higher study were sent and collected the complete questionnaires 508 copies. Data were analyzed by computer program SPSS/PC to analyze data into frequency, percentage, mean and order from 1-3

The research results were as follows :

1. Requirements to seminar and higher study.

Most of educational personnel officers realized to seminar 98.43% and to higher study 85.90% which they wanted to seminar and higher study from personnel universities 30.50% Saturday and Sunday were required for seminar and higher study.(Seminar 32.80% , Diploma 36.10% and Master Degree 39.60%)

2. Seminar Curriculum.

2.1 Technic for Child Centered Instruction ($\bar{x} = 4.35$)

2.2 Technic for Lesson Plan ($\bar{x} = 4.31$)

2.3 Educational Institution Curriculum Development ($\bar{x} = 4.14$)

3. Curriculum for higher Study

3.1 Master Degree

3.1.1 Curriculum and Instruction ($\bar{x} = 3.88$)

3.1.2 Development Strategy ($\bar{x} = 3.59$)

3.1.3 Educational Administration ($\bar{x} = 3.56$)

3.2 Diploma (1 year)

3.2.1 Computer ($\bar{x} = 4.11$)

3.2.2 Teachers professional ($\bar{x} = 3.90$)

3.2.3 Psychology and Guidance. ($\bar{x} = 3.66$)

4. Other Opinions.

Educational personnel officers expressed about the other seminar and higher study from the questionnaires as follows :

4.1 Requirements for other seminar.

4.1.1 Computer 17.24%

4.1.2 – Innovation for teaching and learning 11.49%

- Independent Careers 11.49%

4.2 Requirements for other higher study.

4.2.1 Master Degree

1. Administration 11.39%

2. - Information Technology 8.86%

- Computer 8.86%

- Foreign Language 8.86%

4.2.2 Diploma (1 year)

1. Computer 15.69%

2. Teachers Professional 13.72%

3. - Foreign Language 9.80%

- Administration 9.80 %

- Technology 9.80 %

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพประชากรจะมีมากน้อยเพียงใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับระบบการศึกษา ซึ่งปัจจุบันบุคลากรทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ทรัพยากรบุคคลของชาติได้รับการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญ ปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาทำให้ทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศเปลี่ยนไปบุคลากรทางการศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาตนเท่าที่ควร เนื่องจากหลักสูตร ไม่หลากหลายหรืออาจเป็นเพราะบุคลากรไม่ได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาตนเท่าที่ควร ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันทางวิชาการชั้นสูง มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์และจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2518 : 48) สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาของท้องถิ่นที่สามารถจะหาแนวทางพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความก้าวหน้าทันสมัยทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพ ให้รู้เท่าทันการปฏิรูปการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน

การพัฒนาครูสามารถทำได้หลายวิธีหรือหลายรูปแบบ เช่น การฝึกอบรม การส่งครูไปศึกษาหรือดูงาน การกระตุ้นให้ครูศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดทำเป็นทางวิชาการและหมุนเวียนแลกเปลี่ยนในวงการวิชาชีพครู การนิเทศภายใน เป็นต้น จากแนวทางดังกล่าว น้อย สิริโชติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) (อ้างในอนุชา พรหมคา) ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งการฝึกอบรมศึกษาดูงานเป็นแนวทางหนึ่งของกระบวนการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน

นิพนธ์ (2524) และวสันต์ (2519) (อ้างใน พูลศรี ไม้ทอง) ได้วิจัยและพบว่า มีการกำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร โดยสนองความต้องการของท้องถิ่นและนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน แต่ปัญหาคือสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้จัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นและไม่มีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

จากแนวทางการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมามีทำให้ทราบว่าประสิทธิภาพการฝึกอบรมจะดีหรือไม่อย่างไรควรมีการสำรวจความต้องการ เพื่อจะได้เป็นผลต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและศึกษาต่อในอนาคต อีกทั้งทำให้แนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้สำรวจความต้องการในการฝึกอบรมให้สนองต่อความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาในเขตจังหวัดตาก กำแพงเพชร

วัตถุประสงค์ทางการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาต่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงบรรยาย ประเภทการศึกษาเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในเขตจังหวัดตาก กำแพงเพชร และสุโขทัย โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ร้อยละ 30 ของประชากร เครื่องมือที่ใช้ในทางการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพและความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาต่อสำหรับผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตของจังหวัดตาก กำแพงเพชร และสุโขทัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วย 3 วิธีคือ 1) คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล 2) นักศึกษาโครงการพัฒนาครูช่วยเก็บ 3) ครูในเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC 2) วิเคราะห์ข้อมูลหาความถี่ร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ความต้องการในการฝึกอบรมและศึกษาต่อ

บุคลากรทางการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 58.5 ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 28.3 ปริญญาโท ร้อยละ 12.7 และปริญญาเอก ร้อยละ 0.6 ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 86.3 เห็นว่าการศึกษาต่อหรือการฝึกอบรมมีความจำเป็น ร้อยละ 98.43 สำหรับความต้องการในการฝึกอบรมหรือศึกษาต่อ ร้อยละ 85.9 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมไม่ควรเกิน 500 บาท ต่อครั้ง ร้อยละ 73.9 โดยใช้สถานที่ฝึกอบรมคือโรงแรมประจำจังหวัด ร้อยละ 39.3 วิทยาการที่ต้องการมากที่สุดคือวิทยาการจากหาวิทยาลัย ร้อยละ 30.5

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนในการฝึกอบรมส่วนมากเห็นว่า ควรใช้เวลาในการฝึกอบรม 1-2 วัน ร้อยละ 60.5 โดยใช้วันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 32.8 รูปแบบในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นมีความเห็นตรงกันว่าควรใช้วันเสาร์ – อาทิตย์ ร้อยละ 48.2 สำหรับรูปแบบในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร (สูงกว่าปริญญาตรีแต่ต่ำกว่าปริญญาโท) และหลักสูตรปริญญาโทควรใช้วันเสาร์ – อาทิตย์ เช่นเดียวกัน ร้อยละ 36.1 และร้อยละ 39.6 ตามลำดับ

2. หลักสูตรในการฝึกอบรม

บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการในการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น เรียง 3 อันดับความสำคัญจากมากที่สุด คือ อันดับที่ 1 หลักสูตรเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{x} = 4.35$) อันดับที่ 2 หลักสูตรเทคนิคการเขียนแผนการสอน ($\bar{x} = 4.31$) และ อันดับที่ 3 หลักสูตรการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.14$)

3. หลักสูตรในการศึกษาต่อ

3.1 บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท เรียง 3 อันดับความสำคัญคือ อันดับที่ 1 สาขาหลักสูตรและการสอน ($\bar{x} = 4.35$) อันดับที่ 2 สาขาพุทธศาสตร์การพัฒน ($\bar{x} = 4.31$) และอันดับ 3 สาขาการบริหารการศึกษา ($\bar{x} = 4.14$)

3.2 บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการในการศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (1 ปี) เรียง 3 อันดับความสำคัญ คือ อันดับ 1 หลักสูตรคอมพิวเตอร์ ($\bar{x} = 4.11$) อันดับที่ 2 หลักสูตรวิชาชีพครู ($\bar{x} = 3.90$) และอันดับที่ 3 หลักสูตรจิตวิทยาและการแนะแนว ($\bar{x} = 3.66$)

4. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

บุคลากรทางการศึกษาแสดงความคิดเห็นในด้านอื่น ๆ ดังนี้

4.1 ความต้องการในการฝึกอบรมในหลักสูตรอื่น ๆ อันดับ 1 ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 17.24 อันดับ 2 ได้แก่ การผลิตนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอน และการประกอบอาชีพ อีสระ ร้อยละ 11.49

4.2 ความต้องการในการศึกษาต่อในหลักสูตรอื่น ๆ

4.2.1 ระดับปริญญาโท อันดับ 1 ได้แก่ การบริหาร ร้อยละ 11.39 อันดับ 2 ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 8.86

4.2.2 ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (1 ปี) อันดับ 1 ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 15.69 อันดับ 2 ได้แก่ วิชาชีพครู ร้อยละ 13.72 และอันดับ 3 ได้แก่ ภาษาต่างประเทศ การบริหาร และเทคโนโลยี ร้อยละ 9.80

อภิปราย

การอภิปรายผลการวิจัย นำเสนอไป 4 ประเด็น ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในด้านความต้องการในการฝึกอบรมและศึกษาต่อ พบว่า บุคลากรทางการศึกษา ทั้ง 3 จังหวัด คือ ดาก กำแพงเพชร และสุโขทัย มีความต้องการในการฝึกอบรมหรือศึกษาต่อ อาจเป็นเพราะเห็นความจำเป็นในการพัฒนาตนเองตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 โดยการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองนั้นควรใช้เวลาประมาณ 1-2 วัน ในวันเสาร์-อาทิตย์ สำหรับสถานที่ในการฝึกอบรมควรเป็นโรงแรมประจำจังหวัด โดยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมไม่ควรเกิน 500 บาท สำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นนั้นผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นว่าควรเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาในวันเสาร์-อาทิตย์ ทั้งการจัดอบรมระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (1 ปี) หลักสูตรปริญญาโท

2. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในด้านหลักสูตรในการอบรม พบว่า บุคลากรทางการศึกษาทั้ง 3 จังหวัด คือ ดาก กำแพงเพชร และสุโขทัย มีความต้องการในการฝึกอบรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้น 3 อันดับจากมากที่สุด คือ อันดับ 1 หลักสูตรเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันดับ 2 หลักสูตรเทคนิคการเขียนแผนการสอน อันดับ 3 หลักสูตรการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งหลักสูตรการจัดอบรมนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในด้านหลักสูตรในการศึกษาต่อ พบว่า บุคลากรทางการศึกษาทั้ง 3 จังหวัด คือ ดาก กำแพงเพชร และสุโขทัย มีความต้องการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ในระดับปริญญาโทที่สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร เปิดสอนและคาดว่าจะพัฒนาหลักสูตรปริญญาโทเพื่อเปิดสอน โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความต้องการในการศึกษาต่อ 3 อันดับ จากมากที่สุด คือ

4. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในด้านข้อคิดเห็นอื่น ๆ พบว่า บุคลากรทางการศึกษา ทั้ง 3 จังหวัด คือ ตาก กำแพงเพชร และสุโขทัย มีความต้องการค่อนข้างตรงกันในการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คอมพิวเตอร์ และภาษาต่างประเทศ ในทุกหลักสูตรทั้งการฝึกอบรมระยะสั้น ปริญญาโท และประกาศนียบัตรบัณฑิต (1 ปี)

จากความคิดเห็นอื่น ๆ นั้นผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรมีการจัดฝึกอบรมระยะสั้นมากที่สุด รองลงมาคือจัดการศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย และการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การอบรมเฉพาะกลุ่มสนใจและการจัดอบรมบ่อย ๆ ที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เปิดหลักสูตรฝึกอบรมและหลักสูตรในการศึกษาต่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษา
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ควรพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมและหลักสูตรการศึกษาให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการของบ้านเมืองยุคปัจจุบัน
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรควรร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อร่วมโครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อฝึกอบรมและศึกษาต่อ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. หากเป็นไปได้ ควรทำการศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อของนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรและปริญญาโท
2. เนื่องจากสภาพการศึกษา หลักสูตร และพระราชบัญญัติการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ควรมีการศึกษา แนวโน้มการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในทุกด้านตามกรอบของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

3. ควรทำการศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนักศึกษาของ
ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 เพื่อรองรับการสำเร็จการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยสนองความ
ต้องการของผู้เรียนในอนาคต

บรรณานุกรม

จุลทะ ประสานศักดิ์. การสร้างหลักสูตรเพื่อเพื่อฝึกอบรมครูคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ กศ.บ. มหาสารคาม :

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2539.

พลศรี ไม้ทอง. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมัธยม

ศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2543.

วิจิตร ศรีสอาน. หลักการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2518.

อนุชา พรหมดา. การดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและกระบวนการ

เรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.